

आधुनिक युगाची मंदिरे

सी.व्ही.रामन या भारतीय भौतिकीशास्त्रज्ञाने रामन परिणाम (रामन इफेक्ट) या नोबेल पारितोषिकविजेत्या

शोधाची घोषणा २८ फेब्रुवारी १९२८मध्ये केली होती. म्हणून २८ फेब्रुवारी हा दिवस आपण 'राष्ट्रीय विज्ञान दिन' म्हणून साजरा करतो. यानिमित्ताने आपण भारतातील काही अग्रगण्य विज्ञान संशोधन संस्थांची ओळख करून घेणार आहोत. (तंत्रज्ञानविषयक संस्थांचा यात समावेश केलेला नाही.)

निघनानंतर या केंद्राचे नामकरण भाभा अणु संशोधन केंद्र असे करण्यात आले. हे केंद्र मुंबईत आहे.

१. टाटा मूलभूत संशोधन संस्था (T.I.F.R.)- मुंबई येथील टाटा इन्स्टिट्यूट ऑफ फंडामेंटल रिसर्च' ही संस्था जून १९४५ मध्ये स्थापन केली गेली. यात जागतिक कीर्तीचे संशोधक डॉ. होमी भाभा यांचा पुढाकार होता. 'अणुविज्ञान व गणितशास्त्र' या विषयावर ही राष्ट्रीय स्वरूपाची संस्था संशोधन करते.

२. भाभा अणु संशोधन केंद्र (B.A.R.C.)- इथे भारतातील पहिला न्यूक्लियर रिएक्टर (अप्सर) उभारण्यात आला. अणुऊर्जा संशोधन करणारे हे भारतातील पहिले महत्त्वाचे केंद्र. डॉ. होमी भाभा यांच्या अपघाती

५. राष्ट्रीय समुद्रविज्ञान संस्था (National Institute of Oceanography - NIO) - आपल्याला माहीत आहेच, की

३. भारतीय सांख्यिकीय संस्था (Indian Statistical Institute - ISI)- गणित आणि संख्याशास्त्रात संशोधन करणे, हे याचे महत्त्वाचे उद्दिष्ट आहे. प्रशांत चंद्र महलनोबिस यांनी या संस्थेची स्थापना १९२० साली केली. ही संस्था कोलकाता येथे आहे.

४. इंटर युनिव्हर्सिटी सेंटर फॉर अॅस्ट्रॉनॉमी अँड अॅस्ट्रोफिजिक्स (आयुका) (IUCAA) - खगोलशास्त्र आणि खगोलभौतिकी या विषयांत संशोधन करण्याच्या हेतूने पुण्यात आयुका ही संस्था सुरू करण्यात आली. जागतिक कीर्तीचे खगोलशास्त्रज्ञ डॉ. जयंत नारळीकर हे या संस्थेच्या संस्थापकांपैकी एक.

पृथ्वीचा बहुतांश पृष्ठभाग महासागरांनी व्यापलेला आहे. महासागराच्या वैशिष्ट्यांचा अभ्यास करण्यासाठी गोव्यात या संस्थेची स्थापना १ जानेवारी १९६६ साली झाली.

६. हॉफकिन्स इन्स्टिट्यूट- प्लेगवर लस शोधून काढून अखिल मानवजातीवर उपकार करणाऱ्या सुप्रसिद्ध जंतुशास्त्रज्ञ डॉ.वाल्देमार हॉफकिन्स यांच्या नावाने ही संस्था ओळखली जाते. अनेक रोगप्रतिबंधक लसी तसेच सर्पदंश, इतर प्राण्यांच्या विषांवरील उपचार शोधून काढण्यात ही संस्था अग्रगण्य आहे. ही संस्था १८९९ साली स्थापन झाली. ही इन्स्टिट्यूट मुंबईत आहे.

७. भारतीय विज्ञान संस्था (Indian Institute of Science - IIS) - 'ही विज्ञानाचे मूलभूत संशोधन करणारी बंगलोर स्थित संस्था सन १९०९ मध्ये उद्योगपती जमशेदजी टाटा यांच्या दूरदृष्टीतून स्थापन आली. या संस्थेत सी. व्ही. रामन यांचे महत्त्वाचे योगदान आहे.

काम केले.

विक्रम साराभाई, डॉ. अब्दुल कलाम यांचे या संशोधन संस्थेच्या उभारणीत महत्त्वाचे योगदान आहे. ही संस्था बंगलोर येथे आहे.

Laboratory - NCL) - ही पुणेस्थित संस्था १९५० साली स्थापन करण्यात आली. या प्रयोगशाळेत रसायनशास्त्र व रसायनिक अभियांत्रिकी यांचे संशोधन होते. डॉ. रघुनाथ माशेलकर यांनी या संस्थेत अनेक वर्ष

९. भारतीय अंतराळ संशोधन संस्था (Indian Space Research Organisation - ISRO) - इस्रोचा उद्देश अवकाश तंत्रज्ञानाचा विकास करणे व त्याचा उपयोग विविध राष्ट्रीय कार्यात करणे, हा आहे. डॉ.